

DOĞU TÜRKİSTAN

Yrd. Doç. Dr. Cengiz ALYILMAZ*

...
Öz yurdumu çarmlıha germişler kırk yerinden
Unutmam bin yıl geçse acımın üzerinden
Vurulan bir ceylana yanar gibi derinden
Ulu Türkistan'a yandım.

Geldi kuruldu gönlüme, Ahmed Yesevî Pirimiz
Osman Batur'a kadar, anlattı birer birer...
Ben de, bütün Horasan Erleri'yle beraber
Yeni baştan Türkistan'a inandım.

...

Y.B. BAKİLER

Adını ne yazık ki, ancak 1990'lı yıllardan sonra yazılı kaynaklarda görmeğe ve kongrelerde, sempozyumlarda telaffuz etmeğe başladığımız **Uluğ Türkistan**'ın can damarı **Doğu Türkistan**!

Kendisiyle hemen hemen aynı kaderi paylaşan kardeşleri **Batı Türkistan**'dan, **Güney Türkistan**'dan ve **İran Türkistanı**'ndan ayrı düşen bahtsız **Doğu Türkistan**!

Tarihin her devrinde Türklüğün beşiği, merkezi, kalesi **Doğu Türkistan**!

Yusuf Has Hacib'in, Kaşgarlı Mahmud'un... ülkesi **Doğu Türkistan**!

Uygur'u, Özbek'i, Kazak'ı, Kırgız'ı, Tatar'ı, Salar'ı vd. ile **Milletimiz Türk, Dinimiz İslam, Vatanımız Türkistan** diye haykıran, Türk milletinin kanayan yarası **Doğu Türkistan**!

* Atatürk Üni. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi

Çin'in bin bir baskı, zulüm, katliam ve entrikayla adını ve millî kimliğini unutturmağa çalıştığı **Doğu Türkistan!**

Nüfusu otuz beş milyonu aşan ve yüz ölçümü 1.800.000 km² den fazla olan **Doğu Türkistan**, hem coğrafi konumu, hem de yer altı ve yer üstü zenginlikleriyle tarihin her devresinde ebedî ve ezeli Türk düşmanlarının hedefi haline gelmiş; bir çok saldırıya ve zulme maruz kalmıştır. Bu ebedî ve ezeli Türk düşmanlarının başında da Çinliler ve Ruslar gelmektedir. Tarihte Ruslar'ın ve Çinliler'in Türk Milleti'ne karşı hep iş birliği içinde oldukları görülür. Oysa Türk Milleti'ne karşı her zaman iş birliği yapan bu iki **kızıl güç** arasında gerçekte ciddi bir hesaplaşma, yarış, hatta düşmanlık söz konusudur. Bu tehlikeli yarışın, düşmanlığın temelinde ise her ikisinin de **Doğu Türkistan'a** dolayısıyla **Uluğ Türkistan'a** büsbütün hakim olma emelleri yatar. Ruslar'ın, Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için mücadele eden Kazakistan'daki Uygurlar'ın örgütlenmelerine müsaade etmesinin, onların yanında görünmesinin gerçek sebebi de Çin'le arasındaki hesaplaşmadan kaynaklanır. Gelişen tarihî hadiselerle **Uluğ Türkistan'ın** dağılıp parçalanmasından, Türk Milleti arasındaki millî ve manevî birlik ve bütünlüğün zayıflayıp yok olma noktasına gelmesinden en fazla sevinç ve mutluluk duyan da yine bu iki devlet olmuştur. Nitekim Çinli'ler **Doğu Türkistan'ı**, Ruslar ise **Batı Türkistan'ı** zaman zaman açık, zaman zaman da gizli iş birliği yaparak bin bir türlü entrika ve zulümle ele geçirmeyi başarırlar. Tabî **Uluğ Türkistan'nın** pay edilmesi onların zannettikleri kadar kolay da olmaz. Bu gün bizim dostumuz gibi görünen diğer emperyalist devletler (özellikle de ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya vd.)in Güney Türkistan üzerinde oynadıkları oyunlar, tezgâhladıkları planlar, hazırladıkları senaryolar ise, gün gibi ortadadır.

Biz, şimdilik bütün bunları bir tarafa bırakıp **Doğu Türkistan Meselesi** üzerinde durmak istiyoruz.

Doğu Türkistan yukarıda da belirttiğimiz üzere coğrafi konumu bakımından çok önemli bir bölgede bulunmaktadır. Bu bölge, Asya'nın merkezi durumundadır. **Doğu Türkistan'a** hakim olmak, yani bir anlamda Asya'ya, dünyanın en zengin ve en stratejik bölgesine tamamen hakim olmak anlamına gelir. Bunun şuurunda olan **Çinliler**, emellerini gerçekleştirebilmek amacıyla özellikle XVII.-XVIII. yüzyıllardan sonra bu bölge üzerindeki faaliyetlerini yoğunlaştırdılar. Önce ilişkileri zayıflayan Batı ve Güney **Türkistan'dan** gelebilecek muhtemel yardımları, doğabilecek bir **itifakı** engellemek amacıyla bunlarla **Doğu Türkistan Türkleri** arasında sun'i bir anlaşmazlık, düşmanlık yaratırlar. Bu sıralarda kendileri **Doğu Türkistan Türkleri'ne** dost görünürler. **Doğu Türkistan'ın** diğer Türk bölgeleriyle olan maddî ve manevî bağını en aza indirmeyi başardıktan sonra da alışlagelmiş senaryolarını uygularlar. Tıpkı Köktürkler ve Uygurlar ... döneminde olduğu gibi tatlı sözleri ve güzel hediyeleri sayesinde devlet içinde kendilerine taraftar toplarlar. Onlara karşılıksız ve sınırsız (haddinden fazla) hediyeler vererek kendilerine bağımlı hale getirirler. Sonra da bunları merkezi otoriteye karşı kışkırtır, ayaklandırır ve planın sonunda da bölgeyi ele geçirmeyi başarırlar. Büyük Türk Kağan ve Kumandanı **Bilge Kağan** da günümüzden yaklaşık 1270 yıl önce zikrolunan senaryoya çok veciz bir dille dikkat çekmiştir:

altun kümüş işgiti kutay bungsuz ança birür tabgaç bodun
sabı süçig agısı yımşak ermiş süçig sabın yımşak agın arıp irak
bodunug ança yagutır ermiş yaguru kondukda kisre anyığ bilig
anda öyür ermiş : Altını, gümüşü, ipeği, ipekli kumaşı karşılıksız,

öylece veren Çin Milleti'nin sözü tatlı, hediyesi yumuşak (kıymetli) imiş. (Çinliler) bu tatlı sözleri ve yumuşak (kıymetli) hediyeleriyle uzaktaki milletleri kandırıp kendilerine böylece yaklaştırırlar imiş. Kendilerine yaklaştırdıktan (bağımlı kıldıktan) sonra da fesatlıklarını o zaman düşünürler imiş.

(Köl Tigin Yazıtı Güney Yüzü 5)

Ağacın kurdu ağacın içinden olmazsa ağaç kurumaz. Hırsız evin içinden olmazsa öküz bacadan çıkmaz. Koç koçla dövüşmezse kurda da azık çıkmaz. Evet, ne yazık ki, **Doğu Türkistan**'da Çinli'ler, **Batı ve Güney Türkistan**'da Ruslar planlarına hayatiyet kazandırabilmek, emellerini gerçekleştirebilmek için bizi bizimle vurmanın yollarını, hesaplarını inceden inceye düşünmüş ve bunda da çoğu kez başarılı olmuşlardır. Çin'in XVIII. yüzyılın ikinci yarısında **Doğu Türkistan**'a hakim olmasından sonra bu bölgede, o günden bu güne kadar bir çok kez bağımsızlık ve özgürlük için son derece ciddî mücadeleler verilir. Zaman zaman bunda başarılı olunur; hatta üç kez de bağımsız **Doğu Türkistan Devleti** tarih sahnesinde yerini alır. Bunlardan ilki 1865 - 1877, ikincisi 1933 - 1934, üçüncüsü ise 1944 - 1949 yılları arasında hüküm sürer. İlki 12 yıl, ikincisi 1 yıl, üçüncüsü ise 5 yıl yaşar. Gerçek şu ki, **Doğu Türkistan**'ın bağımsızlığı için mücadele eden Türk boyları, milliyetçilik fikrinin tam anlamıyla gelişmemiş ve yerleşmemiş olması sebebiyle **Türk üst kimliği**nde birleşmemişlerdir. Tam anlamıyla millî ve güçlü bir organizasyonu gerçekleştiremedikleri için de sonuç hep hüsrana olmuştur. Her seferinde yüz binlerce şehit verilmiş; baskı, zulüm, kıyım, sürgün ve mecburî göçlerle birlik bütünlük parçalanmıştır. Nihayetinde Çinliler, Ruslar'ın da büyük desteğini görerek 1950 yılından itibaren

bölgeyi tamamen kontrolleri altına almışlardır. Ardından planlar bir bir uygulamaya konular. İlk aşamada sindirme, ileri gelenleri yok etme politikası uygulanır.

Sonra da (1956 yılında) çok büyük bir lütufmuş gibi bu bölgeye Komünist Çin Yönetimi tarafından **eyaletten yukarı organ** statüsüyle muhtariyet (özerklik) verilir. Bölgenin adı artık **Sinkiang*** (**Şincang**) **Uygur Muhtar Eyaleti'**dir. Bu muhtar eyalet (cumhuriyet), Çin yönetimi tarafından kendi içinde **Urumçi, Sançi Tungan, İli-Kazak, Böritala-Mogol, Tarbagatay, Altay, Kızılsu - Kırgız, Aksu, Hoten, Kaşgar ve Kumul** adlarını taşıyan on bir muhtar vilayete bölünür. Bu vilayetlerin bir kısmı daha sonra birleştirilir. Ancak bu defa da bir çok ilçeye muhtariyet verilir. Bu gün **Doğu Türkistan**'da 16 şehir, 86 ilçe bulunmaktadır. Çinliler, bu toprakları **1 merkezî şehir, 8 vilayet ve 5 özerk ilçeye** bölerek idare etmeye çalışmaktadırlar.

Ardından Çinliler, bölgeye Çinlileri ve **esareti altındaki Türk olmayan diğer milletleri**, toplulukları yerleştirtirler. Kısacası **Doğu Türkistan Türkleri** kendi yurtlarında **azınlık** durumuna düşürülürler. Bütün bunlarla, bir birine zaten pamuk ipliğiyle bağlı olan Türk boylarının birbirinden **tamamen** ayrılması, Türk kimliğinin de yok edilmesi hedeflenir. Muhtar cumhuriyetin adında **Uygur** kelimesinin geçmesinin sebebi de bundandır. Yani **Burada Türkler değil; Uygurlar yaşıyor** demek içindir. Sanki Uygurlar Türk değil de; başka bir ırkmış gibi! Evet, **Doğu Türkistan**'da Uygur Türkleri'nin

* Hsin-Chiang, Sinkiang, Şincang, Şincan, şekillerinde yazılan / telaffuz edilen bu kelime Çince'de **Yeni Eyalet, Yeni Topraklar** anlamlarına gelmektedir. Çinliler, 1884 yılına kadar **Hsi-ju** adı altında idare ettikleri Doğu Türkistan'a 18 Kasım 1884 tarihinde Çin imparatorunun emriyle **Sinkiang** adını vermişlerdir

yoğun olarak yaşadıkları doğrudur. Ancak burada sadece Uygur Türkleri değil; Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar, Salar Türkleri vd. de yaşamaktadırlar. Zira **Doğu Türkistan**, Hunlar'dan Köktürler'e, Uygurlar'a Karahanlılar'a, Timurlular'a kadar bir çok Türk devletinin kuruluşuna , saltanatına ve ihtişamına mekân olmuştur. Bu sebeple de **Doğu Türkistan**, farklı Türk boylarının bir araya gelerek adeta kaynayıp karıştıkları, tek vücut oldukları bir bölgedir. Dikkat edilecek olursa Çinliler, Ruslar'ın Batı Türkistan'da gerçekleştirdikleri bölme, parçalama siyasetini, "etnogeneze politikasını" **Doğu Türkistan** üzerinde uygulamışlardır. Hatırlanacağı üzere Ruslar, bu politika sayesinde Batı Türkistan'daki Türk Milleti'ni Uygur, Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar... şeklinde ayırarak **Türk üst kimliğinden** uzaklaştırmış ve bir birine düşürmeyi de ihmal etmemişlerdir. Çinliler'in hem stratejik konumu, hem de zengin tabii kaynakları sebebiyle hiç bir zaman elden çıkarmak istemedikleri **Doğu Türkistan**'ı kendi içinde bölüp parçaladıktan, muhtar vilayetlere ayırdıktan sonra emellerini bir bir gerçekleştirdikleri görülür. İş başına geçen bütün komünist idareciler, komutanlar (**Çiang Kay ŞEK, Vang Cin, Mao ZEDUNG, Deng XIAOPİNG, Vang En Mav, Li PENG** vd.), Doğu Türkistan'ın ebediyen Çin'in hakimiyeti altında kalabilmesi için olağanüstü gayret sarfederler. Hatta bunu gerçekleştirebilmek için de Çin Anayasası'na tartışılmaz ve vaz geçilmez maddeler ilave ederler. Çünkü artık Çin'in kalbi burada atmaktadır. Çin'in en büyük sanayi merkezleri durumundaki Kaşgar, İli, Urumçi, Kumul vd. **Doğu Türkistan**'dadır. Üstelik Çin bütün nükleer çalışmalarını, denemelerini de bu bölgede yapmaktadır. Çinliler kendilerini ayakta tutan, onlara adeta hayat veren **Doğu Türkistan**'ı elbette ellerinden çıkarmak istemez ve istemeyeceklerdir de! **Doğu Türkistan**'ın bağımsızlığı

uğrunda mücadele eden Türkler'e karşı giriştikleri asimilasyonun, kısırlaştırmaların, kürtajların, kıyımların, katliamların temelinde de işte bu gerçekler yatmaktadır. Gerçekleri görüp, Çin'in bu tarihî politikasına aykırı davranmanın, muhalefetin, hele hele baş kaldırmanın bedeli ise tıpkı **Köktürkler Dönemi**'nde olduğu gibi her zaman ölüm olmuştur.

(tabgaç bodun) edgü bilge kişig edgü alp kişig yoritmaz ermiş bir kişi yangılsar oguşı bodunı bişükinge tegi kıdmaz ermiş: (Çinliler) çok zeki (bilge) kişileri ve çok cesur kişileri ilerletmezler imiş (öldürürler imiş); (öte yandan) bir kişi suç işlediğinde (kanunlara aykırı davrandığında / baş kaldırdığında) onun boyuna, halkına, hısım akrabasına varıncaya kadar herkesi öldürürler imiş.

(Köl Tigin Yazıtı Güney Yüzü 6)

Nitekim Çin'in yalnız 1952 yılında katlettiği aydın sayısı 120.000'dir.

Çin, günümüzde de bu yok etme politikasını aynen devam ettirmektedir. Bilge ve cesur kişiler şeytanın bile aklına gelmeyen bin bir türlü işkence ve zulümte yok edilmektedirler. İşte Çin'in uyguladığı işkence ve ortadan kaldırma türlerinden sadece bir kaç: şişle dağlamak, vücuda kızgın yağ dökmek, vücuda ve tırnakların arasına çivi çakmak, başın ve vücudun derisini yüzmek, kazığa oturtmak, çarpmıha germek, kadınların göğüslerini, erkeklerin cinsel organlarını kesmek, erkeklerin testislerini ezmek, falakaya yatırmak, kol ve ayaklarını kesmek, baş aşağı asmak, kadınların avret yerlerine elektrikli çubuklar sokmak, elektrik vermek, buruna kırmızı biber üfleme, ateş üstünde yürütmek, yakın akrabalarla cinsel ilişkiye zorlamak, yaraya tuz basmak, gözü

oymak...; boğup öldürmek, beyine çivi çakarak öldürmek, zehirli gazla öldürmek, askerlerin atış eğitimi sırasında hedef olarak kullanıp öldürmek, kurşuna dizerek öldürmek, zırhlı araçlar altında ezerek öldürmek, üzerine gaz dökerek yakıp öldürmek, diri diri gömerek öldürmek, vücuda zehirli madde şırınga ederek öldürmek, idam ederek öldürmek, hamile kadınları hayvanların ayaklarının altında ezdirerek öldürmek, topluca bir yere doldurup yakarak öldürmek, kanını aralıklarla çekerek öldürmek, hızarda biçerek öldürmek, nükleer denemeler bahanesiyle radyasyon yayarak topluca öldürmek, kışın stadyumlara doldurduktan sonra üzerlerine su sıkarak gece eksi 40 dereceye varan soğukta dondurarak öldürmek vd.

Bütün bunlarla yapılmak istenen nedir? Gayet açık: **Komünist Çin'e uşaklıkta tam sadakat; kayıtsız ve şartsız teslimiyet!**

Bu gün işte **Doğu Türkistan**'da buna karşı mücadele verilmektedir. Dün, Muhammed Yakup Bey / Han'ın, Hoca Niyaz Hacı'nın, Muhammed Emin Buğra'nın, İsa Bey'in, Osman Batur'un, Mahmut Muhiti'nin, Ahmet Can Kasımî'nin, Şerif Han Töre'nin, Akırt Hacı'nın, "Teyci"lerin, "Ökürday"ların, Akmolla'nın, Tahir Bey'in, Yunus Bey'in, Mensur Efendi'nin, Mir Yusuf'un, Turdu Ahun Bay'ın, Maruf Efendi'nin, Eyüp Mensurî'nin, Abdulhak Hazret'in, Kemal Bey'in, Zakir Bey'in, Muhammed Niyaz Alem'in, Sadık Hacı'nın, İslâm Bay'ın, Muhammed Nur'un, Sabit Damolla Abdulbaki'nin, Abulhasan Hacı Musa Bay'ın, Osman Bey'in, Kerim Han Gafur Hacı'nın, "Ahunbay"ların, "Yarbağ"ların, "Artüş"lerin, Muhammed Han Bey'in, Hüseyin Bey'in, Abdullah Buğra'nın, Dr. Mesut Sabri Baykuzu'nun, Canım Han Hacı'nın, Abdulgafur Sabri'nin, Yıldırım Sabri Baykuzu'nun, Kurban Can'ın, Mehkem Bay'ın, Abdulkerim Niyaz'ın,

Abdurrahim Kılıç'ın, Abdulhamid Damolla'nın, Fethettin Mahdum'un, Paşa Hanım'ın, Abdulaziz Cengiz Han'ın, Lutpulla Mütellip'in, Kurban Koday'ın, Abdurrahim Ötkür'ün, İsa Yusuf Alptekin'in ... ve adlarını veremediğimiz, bilemediğimiz milyonlarca Türk'ün canları, kanları pahasına verdikleri onurlu mücadele, bu gün onların torunları tarafından verilmektedir. Onlar da upkı ataları, dedeleri, babaları gibi bağımsız **Doğu Türkistan** için hatta **Büyük Türkistan** için yiğitçe mücadele etmekte; koyun gibi yaşamaktansa, kurt gibi ölmeyi yeğlemektedirler.

Evet, artık Batı Türkistan üzerindeki sis perdesi çekilmek, **dağılmak** üzere... Batı Türkistan'daki Türkler nispeten **bağımsızlıklarına** kavuştular. Güney Türkistan'da gelişme ve **değişmeler** söz konusu; ancak sular henüz bulanık akmakta! Buna rağmen **Raşit DOSTUM** ve silah arkadaşlarının Güney Türkistan için verdikleri mücadele her türlü övgünün üzerindedir. İran **Türkistanı**'ndan özellikle Batı Türkistan'daki gelişmelerden sonra sesler yükselmeye başladı. Şimdi sıra Doğu Türkistan'da. Komşularının (Kazakistan'ın, Afganistan'ın, Kırgızistan'ın vd.) bağımsızlık ve özgürlük yolunda yaşadıkları gelişme ve değişmeleri Doğu Türkistan Türkleri'nin de yaşamak istemeleri gayet tabiidir. Nitekim bu gün Doğu Türkistan'da bu hareketin önderliğini yapan Uygur Türkleri, diğer kardeş Türk boylarından ve Müslüman Çinliler'den almış oldukları -çok az da olsa- destekle muhtar vilayetlerin yönetimlerini tek tek ele geçirmektedirler. Bu hareket, sevindirici , sevindirici olduğu kadar da gurur vericidir. Ancak aynı zamanda da mutlaka desteklenmesi, uluslararası platforma taşınması gereken bir harekettir. Yoksa gazete, televizyon ve radyo haberleriyle geçiştirilecek bir hareket değildir. Devletin, millet ve milliyet

endişesiyle yakından takip etmesi gereken bir harekettir. Cumhuriyet Dönemi Türk şairlerinden **Ahmet Kutsi TECER** (1901-1967) in **Orda Bir Köy Var Uzakta** adlı şiirindeki duygusallıkla, özlemle, anlayışla takip edilecek bir hareket değildir. **Ahmet Kutsi TECER**'in söz konusu şiirini okuyuculara hatırlatmanın faydalı olacağı kanaatindeyiz:

Orda Bir Köy Var Uzakta

Orda bir köy var uzakta,
O köy bizim köyümüzdür.
Gezmesek de, tozmasak da
O köy bizim köyümüzdür.

...

Orda bir ses var uzakta,
O ses bizim sesimizdir.
Duymasak da, tınmasak da
O ses bizim sesimizdir.

Orda bir dağ var uzakta,
O dağ bizim dağımızdır.
İnmesek de çıkmasak da
O dağ bizim dağımızdır.

Orda bir yol var uzakta,
O yol bizim yolumuzdur.
Dönmesek de, varmasak da
O yol bizim yolumuzdur.

Nitekim biz devlet olarak **Ulu önder Atatürk'ün** daha 29 Ekim 1933 tarihinde: **Bu gün Sovyetler Birliği, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya - Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bu gün elinde sım sıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir ... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevî köprülerini sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür... Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların (Dış Türkler'in) bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli... (Onuncu Yıl Nutku'ndan)** demesine rağmen, Sovyetler Birliği'nden ayrılan ve ard arda bağımsızlıklarını ilan eden Türk Cumhuriyetleri için hangi hazırlıkları yaptık? Bize tam ihtiyaçları olduğu bir dönemde onları önce ümitlendirip sonra da kendi hallerine bırakarak, tekrar Rus ahtopotunun kollarına atılmalarına sebep olmadık mı? BDT böyle bir gaffetin mahsulü değil mi?

Bütün bu yaşananlardan artık ders almanın zamanı geldi, hatta geçiyor bile! Çin'in tıpkı Sovyetler Birliği gibi dağılacığını görebilmek için kâhin olmak da gerekmiyor. Öyleyse **Büyük Önder'in** de işaret ettiği üzere askerî, siyasî, ilmî, kültürel, ekonomik vd. alanlarda topyekûn hazırlıklı olmamız gerekir. Zira dini, dili, tarihi, kültürü kısacası her şeyi ortak olan insanlar, kendileriyle aynı

millele mensup kardeşlerinin hakikaten özgür ve bağımsız olarak yaşamalarını istiyorlarsa bu hazırlığı yapmak zorundadırlar Aksi taktirde sonuç hep hüsrana olur ve ağlayıp sızlamakla, sokaklarda slogan atmakla da hiç bir şey elde edilemez, hiç bir yere varılamaz.

Doğu Türkistan'ın , Uluğ Türkistan'ın ve bütün esir Türk éllerinin özgürlük ve bağımsızlığı için mücadele eden, bu uğurda şehit düşen herkesi rahmet ve minnetle anarken; yazımızı Borçalılı şair İslâm TÜRKAY'ın Türk Oğlu Türkem Men adlı şiiriyle neticlendirmek istiyoruz:

Türk Oğlu Türkem Men

Salam, ey mangurt * gardaşlar,

Goyunlaşmış

Gurd gardaşlar.

Atın cılgı papağları **

Gulag asın bir an barı:

Göyden gelib eslim soyum:

Menem,

Türk oğlu Türkem men!

Güneş - mayam, 'bulud - suyum,

Menem,

Türk oğlu Türkem men!

* **Mankurt:** Juan - Juanlar'ın esir aldıkları Türk gençlerine uyguladıkları işkence türü. Bu işkence sırasında önce esirlerin başındaki kıllar tamamen kazınır. Sonra da yeni kesilen deve derisinden yapılmış başlık esirin kafasına sıkıca geçirilir. Esir bu haliyle güneş altında günlerce aç susuz bırakılır. Eğer bu işkenceye dayanır da sağ kalırsa hafızasını kaybeder ve bütün geçmişini unutup **mankurt** olur.

** **Cılgı papag:** Deriden yapılmış başlık.

Atam - Tanrı, anam - Bozgurd,
Min adım var, yerim - min yurd...
Tatar, Türkmen, Gırgız, Başgırd:
Menem,
Türk oğlu Türkem men!

Süreyinden uzag olan,
Öz içinde yasag olan,
Teklenib yalguzag olan:
Menem,
Türk oğlu Türkem men!

Görmüşem her bir ağrını,
Sevmişem merdi - doğrunu.
"Menem" deyenin bağrını
Yaran Türk oğlu Türkem men!

Torpag bize veten - ana,
Düşübdür min bir dastana.
Gündoğandan - günbatana
Saran Türk oğlu Türkem men!

Gürbet bildim bu alemi,
Sevdim onu üstad kimi.
Zamanı minib at kimi,
Yoran Türk oğlu Türkem men!

Bir vaxt arzuma çatmışdım,
Cengin daşını atmışdım.
Fil gulağında yatmışdım,
Duran Türk oğlu Türkem men!

Yadlaşıbdı bu kend, o kend
Altay, Tebriz, Kerkük, Derbend...
Param parça... böyle bend bend
Viran Türk oğlu Türkem men!

Salam, ey mangurt gardaşlar!
Goyunlaşan
Gurd gardaşlar!
Atın cılğı papagları
Tanıyın bu dostu, yarı.

**Bölünse de bir elimiz,
Yaşayır Tanrı dilimiz!
Açag, açag gözümüzü,
Tanıyag öz özümüzü;
Deyek: Türk oğlu Türkem men!**

BİBLİYOGRAFYA

- 1- ALPTEKİN İsa Yusuf, Doğu Türkistan Davası, İst. 1975.
- 2- ALPTEKİN İsa Yusuf, Esir Doğu Türkistan İçin, İst. 1985.
- 3- ANDİCAN Ahat (Prof. Dr.), Değişim Sürecinde Türk Dünyası, İst. 1996.
- 4- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Ank. 1989.
- 5- BAKİLER Yavuz Bülent, Türkistan Türkistan, İst. 1986.
- 6- BUĞRA Mehmet Emin, Doğu Türkistan, Tarihi, Coğrafi ve Şimdiki Durumu, İst. 1952.
- 7- CASTAGNE Joseph, Türkistan Millî Kurtuluş Hareketi, İst. 1980, Tercüme Eden : Dr. M. Reşat UZMEN.
- 8- DELİORMAN Altan - DONUK Abdülkadir (Prof. Dr.) - KOCAKAPLAN İsa, Türklük Mücahidi İSA YUSUF, İst. 1991.
- 9- Doğu Türkistan, İst. 1994,1996, Yayına Hazırlayan: Doğu Türkistan Vakfı Araştırma Merkezi.
- 10- Doğu Türkistan Göçmenler Cemiyeti, Türkistan Şehitleri, İst. 1969.
- 11- ERCİLASUN Ahmet Bican (Prof. Dr.), Bengütaş Edebiyatı, Büyük Türk Klasikleri , c. 1, s. 56-78, İst. 1985.
- 12- HAYIT Baymirza , Türkistan Rusya İle Çin Arasında, İst. 1975.
- 13- HAYIT Baymirza (Dr.), Sovyetler Birliği'ndeki Türklüğün ve İslamın Bazı Meseleleri, İst. 1987, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay. No: 43.
- 14- HİDAYETOV Erşidin, İli Uyğurlarining Milliy- Azatlik Hereketliri (XIX. Esir), Almaata 1978.

15- KALAFAT Yaşar (Dr.), Güney Türkistan'dan Türkiye'ye Meseleler ve Türk Kültür Kimliği, İst. 1995, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay. No: 135.

16- KURBAN İklil (Dr.), Şarkî Türkistan Cumhuriyeti (1944-1949) İst. 1992.

17- KURBAN İklil (Yrd. Doç. Dr.), Doğu Türkistan İçin Savaş, İst. 1995.

18- SARAY Mehmet (Prof. Dr.), Rusya'nın Türk İllerinde Yayılması, İst. 1975.

19- SARAY Mehmet (Prof. Dr.), Atatürk ve Türk Dünyası, Ank. 1995.

20- ŞAHİN Enis, Doğu Türkistan, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, sayı : 3, s. 95-123, Erzurum 1995,

21- TAŞAĞIL Ahmet, Gök-Türkler, Ank. 1995.

22- TÜRKAY İslam, Eşgim Menim Dar Ağacım, Bakü 1991.

23- Türk Dili Aylık Dil Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri), sayı 481-482, Ocak-Şubat 1992, s. 678.

24- UÇKUN Ergeş, Müslüman Türkler ve İngilizler, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, sayı : 5, s. 77-98, Erzurum 1996, Yayıncı Hazırlayan : Dr. Orhan SÖYLEMEZ.